

Guideline

SEGES Innovation P/S
Planter og Miljø

Facilitering af multifunktionelle jordfordelingsprojekter. Projekt: 7846 Jordfordeling – Danmarks største puslespil	Ansvarlig	MADS
	Oprettet	05.12.2022
	Side	1 af 3

Facilitering af multifunktionelle jordfordelingsprojekter

Dette dokument sætter fokus på, at behovene for facilitering i multifunktionelle jordfordelingsprojekter er forskelligartede og det peger på nødvendigheden af, at man fra start i en proces får drøftet den overordnede ansvarsfordeling mellem de aktører, der oplagt kan have en rolle og at man får mulighed for sammen at søge midler til facilitering.

I evalueringen af Pilotordningen for Multifunktionel Jordfordeling (MUFJO) beskrives erfaringer fra de tre år, som ordningen har løbet. Et MUFJO-projekt er komplekst og kræver derfor facilitering. Evalueringen peger bl.a. på at der i projekterne har været forskelligheder i facilitatorrollens placering mellem kommune, Naturstyrelsen og landbrugskonsulenten. Evalueringen omfatter i mindre grad lokalt initierede, lodsejerdrevne processer frem mod ansøgning om MUFJO samt udviklingsprocesser. Ligeledes omfatter evalueringen slet ikke projekter, som ikke har været i stand til at ansøge fx pga. manglende muligheder for at koble til under-projekter som kan finansiere værditab ved ændret arealanvendelse, hvilket er en forudsætning for tilsagn til fri jordfordeling.

Dette dokument er udarbejdet på som en del af projektet "Jordfordeling – Danmarks største puslespil" finansieret af Promilleafgiftsfonden. Som en del af projektet afholdtes en workshop med deltagelse af repræsentanter fra kommuner, Naturstyrelsen og landbrugsrådgivningsvirksomheder, alle med erfaringer fra projektets demonstrationsområder eller fra andre lignende multifunktionelle jordfordelingsprojekter.

Baggrund i Evalueringen af Pilotordning for Multifunktionel Jordfordeling

Pilotordning for Multifunktionel Jordfordeling har i perioder været åben for ansøgning i 2020, 2021 og 2022 og er i løbet af den seneste periode blevet evalueret under Realdania Collective Impact's ledelse. Evalueringen peger på, at "projektfacilitering er altafgørende for indfrielsen af multifunktionelle mål... Når der skal afsøges synergi og søges ejerskab, så er facilitering og samarbejde på tværs af berørte aktører et helt centralt forhold". Der peges på, at kommuner, Naturstyrelsen og jordfordelingsplanlægges kompetencer til at motivere lodsejere og drive forandringerne kan være en svaghed, samt at de til kommunen overførte 10 mio. kr. som DUT-midler ikke kobles tæt til konkrete MUFJO-projekter og faciliteringsindsatser.

Facilitatorfunktionen er vigtig for projektgennemførelsen, og eksisterende samarbejder mellem kommunen og Naturstyrelsen er i mange tilfælde udvidet med samarbejdspartnere fra Landbrugsstyrelsen, landboforening, m.fl. Ifølge evalueringen har nogle MUFJO-projekter styrket samarbejder mellem fx Naturstyrelsen, kommune og landbrugskonsulenter, andre MUFJO-projekter har givet anledning til at etablere sådanne nye samarbejder, og det har generelt givet positive oplevelser af at udvikle samtlende løsninger med brede gevinster. "Denne tillidsvækkende facilitatorfunktion omfatter kompetencer og kontakflader, der tilsammen kan rumme mange forskellige interessenter og fagområder. Videns- og arbejdsdeling mellem deltagerne i facilitatorfunktionen har stor betydning for udviklingen af samtlende løsninger med brede gevinster". Dermed siger evalueringen, at facilitatorfunktionen ikke nødvendigvis er hæftet til

en særlig person, men at den kan deles mellem interessenter, eller egentlig have karakter af et tillidsvækkende samarbejde.

Erfaringer fra projekter

Erfaringer fra de projekter, som deltagerkredsen ved workshop på SEGES den 16. november 2022 har deltaget i, peger på at det er forskelligt, hvordan facilitatorrollens har været placeret mellem kommune, Naturstyrelsen og den lokale landbrugskonsulent (sidste i tæt dialog med den lokale landboforening). Projekterne repræsenteret på workshoppen og i demonstrationsområderne i PAF-projektet, Jordfordeling – Danmarks største puslespil, har haft fokus på projekter direkte initieret af- eller i fælles idégenerering mellem konsulent og landmænd.

Der er flere forskellige eksempler på, hvordan MUFJO-projekter påstår. I et eksempel opstod et MUFJO-projekt ved at en landmand henvender sig til en landbrugskonsulent med et behov for arronderingsjordfordeling, og konsulenten har indledende viden om et behov for drikkevandsbeskyttelse i området. Da konsulenten henvender sig til kommunen, ved kommunen, at forsyningsselskabet har mulighed for værditabsfinansiering af arealer, som skal ekstensiveres af hensyn til grundvandet. Herefter styrer kommunen selve ansøgningen om MUFJO, mens landbrugskonsulenten arbejder med at kommunikere med lodsejerne og udvide kredsen af lodsejere, så den passer til rammerne givet i MUFJO ordningen og behovet for grundvandsbeskyttelse.

I et andet eksempel initieredes projektet i en gensidig forståelse mellem lodsejere og landbrugskonsulent og i tæt dialog med kommunen og lokale organisationer og foreninger mv. Kommunen havde imidlertid ikke mulighed for at sætte en ansat på at skrive selve ansøgningen, men afsatte til gengæld et mindre beløb til at få ansøgningen produceret samtidig med at den lokale landboforening finansierede en del af faciliteringen af processen og ansøgningen. Forløbet i dette tilfælde tog form i en fælles erkendelse af, at man skulle stykke en finansiering sammen for at skabe et eksempel på, at MUFJO kan initieres og skabes lokalt, men det er ikke en finansieringsmodel, som man kan lægge til grund for et fortsat arbejde med multifunktionel jordfordeling. Det pågældende projekt forventes at modtage endeligt tilsagn, men der er fortsat brug for facilitering blandt lodsejerne; en af de landmænd, som var mest positive i udgangspunktet, er siden blevet meget skeptisk pga. særlige driftsmæssige forhold i forbindelse med en kommende jordfordeling. Det kræver en faciliteringsindsats fra landbrugskonsulenten at genoptage dialogen med en sådan landmand, fordi det kræver en særlig landbrugsfaglig viden at få landmandens drift og jordfordelingen og de ændrede arealanvendelser til at passe sammen, og det kræver en medarbejder fra en organisation, som landmanden entydigt har tillid til, så landmanden føler sig sikker i, at han kan fortsætte sin virksomhed uden at lide tab. Dette peger på vigtigheden i, at facilitatorrollen deles gennem hele processen og at den er fleksibel mellem parterne. Selvom den reelle jordfordeling nu står på tærsklen til at blive overdraget til Landbrugsstyrelsens jordfordelingskontor, så er der fortsat brug for, at landbrugskonsulenten, kommunen og Naturstyrelsen har mulighed for at fortsætte den delte facilitering af processen.

Delkonklusion, differentieret behov for facilitering

Der er behov for forskellig grad af facilitering foretaget af hhv. kommune, Naturstyrelsen og Landbrugskonsulenten på forskellige stadier af projektet. Landbrugskonsulenten er vigtig for at sikre ejerskab og landbrugsfaglig rådgivning i forhold til landmænd og øvrige lodsejere, men landbrugskonsulenten kan ikke arbejde uafhængigt af kommune og Naturstyrelsen, både fordi en af disse er projektejere, men også fordi kommune og Naturstyrelsen besidder vigtig viden om fx hydrologi og natur, og derudover har kommunen stor viden om planer for lokalområdet og udviklingsveje for en bredere vifte af mulige synergier i udviklingen af et MUFJO-projekt. Omvendt er kommunen afhængig af landbrugskonsulenten til at koordinere og varetage lodsejerkontakt, indkalde til og afholde møder med deltagelse af lodsejere m.v. Koordinering og samarbejde mellem de tre aktører omkring den delte facilitatorrolle er afgørende for at sikre, at potentielle synergier medtænkes samt ikke mindst sikring af lokal forankring især hos lodsejere, men også i lokalsamfundet som helhed.

Konklusion

Variationerne i projekternes forudsætninger i form af forskellige landskabsforhold, lodsejerforhold og social forankring i bredere forstand bør bevirke, at der også er en vidtrækkende fleksibilitet i mulighederne for at finansiere den tidlige facilitering af multifunktionelle projekter. Selvom projektejerskabet kun kan tages af enten kommune eller Naturstyrelsen, så er Naturstyrelsen, kommune og Landboforening/konsulent i alle tilfælde gensidigt afhængige af hinanden. Problemet ved denne gensidige afhængighed er, at finansieringen ikke følger det omskiftelige behov, og faktisk er landbrugskonsulenten slet ikke finansieret, og kommunens deltagelse er i bedste fald finansieret via DUT-midler, som ikke har tilknytning til MUFJO-facilitering i praksis.

Alle tre parter skal have en finansiering til at følge MUFJO-projektet over hele dets løbetid, uanset projekt-ejerskab, for at forebygge forhindringer og bearbejde barrierer og ikke mindst for fortsat at kunne integrere nye synergimuligheder.

Perspektiv, en finansieringsmodel for Facilitering af Multifunktionelle Jordfordelingsprojekter

Der er således behov for en finansieringsmodel til facilitering af MUFJO-projekter. Der er behov for finansiering af landbrugsrådgivere og for specifik finansiering af kommunale medarbejdere i en samarbejdsstruktur for facilitatorrollen i et delt ansvar mellem landbrugsrådgiver, kommune og Naturstyrelsen. Ansøgning om finansiering til facilitering skal være meget enkel og uden unødigt bureaukrati.

Derfor foreslås en enkel mulighed for at ansøge om facilitering på et tidligt tidspunkt i udviklingen af et MUFJO-projekt. Finansieringen er ikke finansiering af en facilitator, men finansiering af samarbejdet omkring den delte facilitatorrolle.

Ansøgning om midler til tidlig facilitering af MUFJO-projekter skal kræve:

- en samarbejdsaftale med tilkendegivelser fra landbrugskonsulent/Landboforening, kommune og Naturstyrelsen
- en omtrentlig afgrænsning af MUFJO-området, samt
- en omtrentlig beskrivelse af hvorledes midlerne til finansieringen skal deles mellem de tre.
- Eneste produktkrav er en fælles enkel afrapportering af processen, som ikke nødvendigvis munder ud i en reel indsendelse af ansøgning om MUFJO.